

Statsforvalteren i Innlandet
Postboks 987
2604 Lillehammer

Stensby 15. oktober 2024

Høringsvar – Regionale miljøkrav i Innlandet

Norsk Landbruksrådgiving SA er i første rekke bøndenes rådgiver innen agronomi og planteproduksjon, samt hydrotekniske tiltak, økonomi mfl. landbruksfaglige tema. Tap av jord og næringsstoffer til omkringliggende vassdrag og til slutt Oslofjorden er et tap for bonden, landbruket og miljøet. Jorda på jordet er et viktig tiltak for å sikre framtidig matproduksjon og redusere forurensning av vassdrag og fjorder.

Det er viktig at tilskuddsordningene gjennom RMP opprettholdes, siden det er definert som et samfunnsansvar å produsere mat. Det er også et samfunnsansvar å produsere maten på en måte som tar hensyn til miljø. Dette har en kostnad som må kompenseres gjennom tilskuddsordninger som avspeiler de tiltaka som gjøres på den enkelte driftsenheten.

Forskriften som nå er på høring, har flere fellesnevner med Regionalt Miljøprogram som en frivillig ordning. Denne har hatt økende oppslutning, og NLR opplever en økende etterspørsel etter rådgiving innenfor miljøtiltak jf Miljøavtalen i RMP-ordningen. NLR opplever derfor disse kravene som noe uheldig, med tanke på den gode utviklingen vi ser på allerede frivillige tiltak.

NLR ser at det er en del elementer som kommenteres som er i skjæringspunktet mot det politiske. Vi tar oss like vel den friheten å kommentere dette fra vårt ståsted, sjøl om vår bakgrunn er retta mot fag.

Kommentarer

Generelt

- Ved eventuell innføring av regionale miljøkrav (RMK) ser vi det som svært viktig at forvaltningsleddet er aktivt ute med informasjon, slik at bøndene har best mulig forutsetning til å tilpasse sin drift til nye krav. Både skriftlig informasjon og informasjonsmøter.

- Matproduksjonen er et samfunnsansvar. Landbruket må samtidig innse at det har en miljøbelastning. Det er viktig at tiltak støttes gjennom RMP-ordningen da dette ikke er en kostnad bonden kan ta aleine.
- Det vil være nødvendig med en evaluering av miljøkravene etter 3 år.

Formål og virkeområde (§ 1)

- NLR anerkjenner problemstillingene med avrenning fra landbruket og mener hovedinnretningen i forslaget er god. Vi mener det er fornuftig å begrense virkeområde til områdene rundt Mjøsa og Glåmdalen med vesentlig åkerproduksjon.

Definisjoner (§ 2)

NLR mener at gode definisjoner vil spare en for mye misforståelser i prosessen med å implementere forslaget. Vi har derfor noen innspill på forslaget her.

- **Vassdrag:** NLR støtter forslaget om å begrense tiltakene mot vassdrag til NVEs kartlag Elvenett-ELVIS. Dette vil begrense hvor mye areal som går ut av produksjon og reduserer negativ påvirkning av tiltakene på matproduksjonen. Vi ser i praksis at NVEs kartlag Elvenett-ELVIS ikke har den presisjonen som kreves for å måle inn tiltaksområder i et kart.
- **Buffersone:** presiser at buffersone kommer i tillegg til kravet om 2 meter vegetasjonssone. Se <https://lovdata.no/LTI/forskrift/2022-12-06-2182/§2>
- **Erosjonsutsatte dråg.** I et dråg kan det samles varierende mengder vann avhengig av ovenforliggende nedslagsfelt. Bondens erfaringer må hensyntas i forhold til omfanget et dråg utgjør og hvor det eventuelt bør settes inn tiltak. Det viktigste slik vi vurderer det, er at jorda forblir på jordet. Det bør være rom for skjønn og tilpasninger til arealstørrelse og egnethet for å sikre at arealer opprettholdes som drivverdige arealer.
- I forslaget til forskriften benyttes begrepet «*overvintrende* plantedekke». NLR opplever at dette er et svært upresist begrep da begrepet ofte brukes for å beskrive et levende plantedekke som *ikke dør* (overvintrer) i løpet av vinteren, i motsetning til et «*utvintrende*» eller «*utfrysende*» plantedekke som dør, for eksempel en ettårig fangvekst eller spillkorn. Når «*overvintrende* plantedekke» da benyttes for å beskrive stubb er ikke definisjonen entydig. Ved å legge til ordet stubb, til for eksempel "*...skal det være buffersone, **stubb** eller overvintrende plantedekke*", vil setningen bli mer oppklarende i henhold til tiltaket.

Miljøkrav (§ 3)

Miljøkrav 1: Krav til varig buffersoner rundt kummer (§ 3, punkt 1)

- Kravet om erosjonsforhindrende tiltak rundt kummer er fornuftig og effektivt, men kravet om varig buffersone rundt nedløpskummer, som per definisjon da ikke kan skjøttes, vil være en betydelig kilde til oppformering av uønskede ugras som hønsehirse og rotugras.
NLR mener punktsprøyting av rotugras, hønsehirse, eller andre uønska ugras vil være nødvendig for at disse områdene ikke blir oppformeringsområder av problemugras.

Miljøkrav 2: Arealer med avrenning til vassdrag (§ 3, punkt 2)

- Buffersoner er effektive tiltak for til å redusere avrenning av jordpartikler til vassdragene. Kombinasjonene med ytterligere et areal med stubb i overkant av arealet vil øke effekten ytterligere.
- Forslaget om å kun omfatte arealer med avrenning til vassdrag gitt av NVEs Kartlag ELVIS-Elvenett mener vi er fornuftig for å maksimere effekten av tiltakene, og redusere påvirkningen på den enkelte driftsenheten.
- NLR mener at kravet til å måtte velge kun ett alternativ a eller b for alt disponibelt areal er svært lite fleksibelt. Vi mener det bør være mulig å velge det mest hensiktsmessige alternativet, det som passer best ved de enkelte bekk/vassdrag. Dette vil være spesielt viktig for driftsenheter med produksjon av grønt og potet der det er behov for jordbytte, slik at tiltak på ett skifte ikke legger bånd på resten av arealet.
- Det er utfordrende å skille forskjellene mellom alternativ a og b. Vi foreslår at bredden på tiltakssonen er den samme i begge alternativer, for eksempel 40 m, slik at viktigste forskjell blir enten buffersone langs vassdraget eller grasdekt vannvei i dråg.

Alternativ a):

- Det er uklart om kravet om «*minst 8 meter buffersone*» mot vassdrag kommer i tillegg til kravet om 2 meter vegetasjonssone gitt av «Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket». Det er uryddig å blande krav fra ulike forskrifter. Vi foreslår å bruke 6m og vie til kravet om ytterligere to meter under definisjoner.

- Presiser at stubb er en del av overvintrende plantedekke i teksten, «... fra vassdrag skal det være buffersone, **stubb** eller overvintrende plantedekke ...», ref kommentar under definisjoner.
- Vi ser at husdyrprodusenter som ønsker å benytte buffersonen til grasproduksjon nok vil ønske å utvide bredden til utover 6 meter, for å få et mer rasjonelt areal. Den erosjonsreducerende effekten av gras er svært mye bedre enn for stubb eller for en «viltvoksende» buffersone. NLR mener at en derfor bør ha et unntak fra kravet om stubb/buffersone i alternativ a når bredden på grasarealet overstiger en gitt bredde. Det kan da være krav om at graset skal slås.

Alternativ b):

- Det er uklart om forslaget til krav om 2 meter vegetasjonssone kommer som et tillegg til den eksisterende 2 m vegetasjonssonen, gitt av «Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket». Krav gitt av en annen forskrift og bør heller omtales i veilederen og evt under definisjoner.
- For å unngå forvirring og lette forståelse foreslår vi at bredden på buffersonene settes lik som alternativ a.

Arealer med overvintrende plantedekke innenfor definerte avstander i alternativ a) og b) kan ikke jordarbeides før 1. april påfølgende år.

- NLR mener en fast definert dato vil være begrensende for produsenter i de tidligste områdene av innlandet i enkelte år. Jordarbeiding er ikke aktuelt før jorda er laglig og i noen år er dette før 1. april. NLR mener at denne datoen bør fjernes fra forslaget og heller erstattes med «i tidsrommet etter innhøsting til våronn året etter», slik den er benyttet i miljøkravene for eksempel Oslo og Viken. Alternativt vil det være naturlig å benytte 1. mars, samme dato som brukes i RMP for Innlandet.

Buffersone og grasdekt vannvei i dråg kan ikke fornyes oftere enn hvert 3. år, og da i tidsrommet mellom 1. april – 1. juli.

- Tidsrommet for etablering bør harmoneres med vårt forslag om å forskyve datoen for jordarbeiding til 1. mars

Areal som overvintrer med høstkorn, høstoljevekster eller fangvekster, skal være direktesådd eller sådd etter lett høstharving senest 10. september.

- NLR sin erfaring med sikker etablering av høstkorn tilsier at siste frist for såing 10. september relativt ofte vil virke begrensende for etablering av høstkorn i

Innlandet. NLR mener denne datoen bør forskyves til 20. september for å ikke å begrense dyrkingen mer enn nødvendig.

Miljøkrav 3: grønnsaker og potet og bær.

- NLR mener det er fornuftig at miljøkravene til potet og grønnsaker begrenses til det som er omtalt i forskriften.

Miljøkrav 4: Fulldyrka mark med erosjonsrisikoklasse 3 og 4

- Arealer med en høy erosjonsrisiko bør i liten grad jordarbeides om høsten. NLR vurderer det som hensiktsmessig at det åpnes opp for skjønn og mulighet til å søke varig dispensasjon fra dette dersom arealet som med stor eller svært stor erosjonsrisiko utgjør et mindre areal, eller det ikke er risiko for erosjon ut av jorden.

Andre synspunkter til forslaget

- NLR vurderer det som nødvendig at noen produksjoner kan søke dispensasjon til forskriften. Dette gjelder for eksempel ved behov for mekanisk bekjempelse av rotugras i økologisk korn eller ved andre gode agronomiske grunner i spesialproduksjoner jf. såkornproduksjon (særlig høstkorn) og mathavre. Det bør være anledning for å søke dispensasjon der arealer blir svært lite hensiktsmessige å drive.

Stensby 18/10-2024

Elektronisk signert

Åsmund Langeland Anna Katarina Berg Benedikte Tveit Steinar Velten

Fagleder Korn Rådgiver korn Rådgiver grovfôr Rådgiver hydroteknikk